

Damian Werczyński

Stanowiska archeologiczne na Dolnym Śląsku jako walory turystyczne

WYDAWNICTWO UNIwersYTETU WROśŁAWSKIEGO
WROśŁAW 2025

Damian Werczyński

Stanowiska archeologiczne na Dolnym Śląsku jako walory turystyczne

(Archaeological sites in Lower Silesia as tourist values)

Recenzent: Mirosław Mika

Seria: Rozprawy Naukowe Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego 55

Redaktor Serii: Zdzisław Jary

Redakcja: Katarzyna Rybczyńska

Skład i łamanie: Radosław Fiedosichin

na podstawie projektu makiety Grupy Projektor

Projekt i opracowanie okładki: Małgorzata Szałyga

Ilustracja na okładce: Rekonstrukcja zamku na Górze Gromnik (393 m n.p.m.),
Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie. Fot. Damian Werczyński

Publikacja dofinansowana ze środków funduszu na rzecz badań naukowych i komercjalizacji
ich wyników Uniwersytetu Wrocławskiego

© Damian Werczyński, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2025

ISBN: 978-83-68705-06-5 (druk)

ISBN: 978-83-68705-07-2 (PDF)

ISSN: 0239-6661 (AUWr)

ISSN: 3071-6748 (AUWr online)

Druk: Mazowieckie Centrum Poligrafii sp. z o.o.

Uniwersytet
Wrocławski

Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego
ul. Fryderyka Joliot-Curie 12, 50-383 Wrocław
tel. 71 375 76 84, e-mail: wydawnictwo@uwr.edu.pl

Spis treści

Rozdział 1. Założenia badawcze	11
1.1. Przesłanki do podjęcia tematu i wprowadzenie w problematykę badawczą	11
1.2. Przedmiot badań i podstawowa terminologia	19
1.2.1. Stanowisko archeologiczne	19
1.2.2. Walory rzeczywiste a potencjalne	25
1.2.3. Atrakcyjność archeoturystyczna i potencjał archeoturystyczny ...	28
1.3. Zakres przestrzenny pracy	32
1.4. Pytania, podejście, cele i zadania badawcze	33
1.5. Zakres czasowy badań oraz konsultacje merytoryczne	39
1.6. Procedura badawcza	40
Rozdział 2. Problematyka ochrony, promocji i udostępniania turystycznego dziedzictwa archeologicznego w świetle literatury przedmiotu	45
2.1. Dziedzictwo archeologiczne i jego znaczenie dla społeczeństwa	45
2.1.1. Popularyzacja dziedzictwa archeologicznego i archeologia publiczna (społeczna)	45
2.1.2. Regulacje prawne dotyczące ochrony, popularyzacji i udostępniania dziedzictwa archeologicznego oraz ich interpretacja	55
2.2. Rola turystyki w popularyzacji dziedzictwa archeologicznego	61
2.2.1. Dziedzictwo kulturowe w turystyce — zarys problematyki	61
2.2.2. Definicja turystyki archeologicznej i jej znaczenie	63
2.2.3. Wykorzystanie dziedzictwa archeologicznego w turystyce	72
2.2.3.1. Funkcje i formy archeoturystyki	72
2.2.3.2. Rodzaje atrakcji archeoturystycznych	80

2.2.4. Stanowiska archeologiczne jako atrakcje turystyczne	95
2.2.4.1. Teorie i modele zarządzania stanowiskami archeologicznymi	95
2.2.4.2. Prezentacja i interpretacja stanowisk archeologicznych ...	103
2.2.4.3. Wartość stanowisk archeologicznych oraz ich wykorzystanie w turystyce	112
2.2.5. Turyści kulturowi a dziedzictwo archeologiczne	131
2.3. Problematyka kryteriów i podejść używanych w różnych metodach waloryzacji	137
2.3.1. Metody waloryzacji i oceny wybranych zasobów turystycznych ...	137
2.3.2. Problematyka wartościowania stanowisk archeologicznych oraz metody oceny ich atrakcyjności dla turystyki	139
2.3.3. Przegląd ocen potencjału turystycznego dziedzictwa geologicznego wykorzystanych w konstrukcji metody oceny stanowisk archeologicznych	151
Rozdział 3. Źródła informacji i metoda oceny	155
3.1. Źródła informacji do badań nad charakterystyką stanowisk archeologicznych oraz stanem i możliwościami ich wykorzystania turystycznego na Dolnym Śląsku	155
3.2. Metoda oceny atrakcyjności archeoturystycznej	159
Rozdział 4. Stanowiska bez formy krajobrazowej — wyniki badań fazy wstępnej	173
Rozdział 5. Inwentaryzacja i wyniki badań fazy właściwej	185
5.1. Wyniki inwentaryzacji i jej porównanie z rejestrem zabytków archeologicznych	185
5.2. Wyniki badań kameralnych	192
5.3. Wyniki badań terenowych	194
Rozdział 6. Atrakcyjność archeoturystyczna stanowisk na Dolnym Śląsku (ocena walorów rzeczywistych)	223
6.1. Kategoria: charakterystyka stanowiska	229
6.2. Kategoria: zagospodarowanie, dostępność i walory otoczenia	233
6.3. Kategoria: informacje o stanowisku	245
6.4. Kategoria: zagrożenia dla stanowiska i na stanowisku	247
6.5. Ocena ogólna atrakcyjności i analiza rozmieszczenia atrakcji archeologicznych	255
6.6. Walory rzeczywiste a potencjalne — weryfikacja źródeł turystycznych ...	269
Rozdział 7. Walory potencjalne województwa dolnośląskiego — charakterystyka ogólna i rozkład przestrzenny	273
Rozdział 8. Propozycje wykorzystania atrakcji archeologicznych oraz walorów potencjalnych w budowie produktów turystycznych	283
Zakończenie	311

Literatura	327
Turystyczne źródła kartograficzne	353
Źródła internetowe	355
Spis tabel	357
Spis rycin	359
Streszczenie	367
Summary	371
Załącznik 1	375
Załącznik 2	409
Załącznik 3	541